

โบทอกซ์ botox ความรู้เบื้องต้น และการฉีดลบรอยย่น

นำเสนอเมื่อ : 11 พ.ค. 2552

ท็อกซ์ โบทอกซ์ หรือ botox เป็นพิษที่เกิดจาก โบทูลินัม แบคทีเรีย ซึ่งมีความเป็นพิษต่อระบบประสาท แต่จากการนำมาใช้พบผลข้างเคียงคือพอนคลายกล้ามเนื้อ ทำให้แพทย์ประยุกต์มาใช้เพื่อลบรอยย่นบนใบหน้า

Botulinum toxin หรือโบทูลินัม เกิดจากแบคทีเรียชนิดไม่ใช้ออกาศ ที่เรียกว่า Clostridium botulinum พบในอาหารกระป๋องที่มีเชื้อ โดยเมื่อผู้ได้รับประทานเข้าไปจะเกิดอาการอ่อนแรงของกล้ามเนื้อ อัมพาต ซึ่งถ้ากล้ามเนื้อหายใจเป็นอัมพาต ก็จะถึงแก่ชีวิตได้

อาการเริ่มจาก ปากแห้ง ตาพร่า คลื่นไส้ อ่อนแรงแขนขา พูดลำบาก หายใจไม่ได้ เรียกว่าอาการ โบทูลิซึม Botulism

ต่อมา มีการพยายามสกัดสารนี้ออกมา และมีการนำมาใช้ในการแพทย์ครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1980 โดยจักษุแพทย์ และเริ่มนำมาใช้โดยอายุรแพทย์ระบบประสาท ในการรักษา ภาวะตาเข ภาวะหนังตากระตุก แกมหรือคอคกระตุก หลังจากการใช้ในการแพทย์ระยะหนึ่ง พบว่า คนไข้เกิดชอบใจเนื่องจากรอยย่นที่หัวคิ้วหายไป จึงนำมาใช้ในการรักษารอยย่นชนิดที่เกิดจากกล้ามเนื้อ ใบหน้าทำงานมากไป และแพร่หลายจนบัดนั้น

การออกฤทธิ์

ออกฤทธิ์ โดยการไปบล็อก ตัวส่งสารสื่อประสาท acetylcholine ของกล้ามเนื้อ ทำให้สารสื่อประสาท ทำงานไม่ได้ กล้ามเนื้อไม่สามารถหดตัว โดยจะออกฤทธิ์ ประมาณ 3-6 เดือน

ในไทย มีการนำเข้ามาสองบริษัท ซึ่งเป็นท็อกซินชนิด serotype A ทั้งคู่

ข้อบ่งชี้

1. รักษารอยย่นของใบหน้าที่เกิดจากการหดเกร็งของกล้ามเนื้อ เช่น หน้าผาก หรือหัวคิ้วจากการขมวดคิ้ว
2. เปลี่ยนรูปทรงของใบหน้า ที่เกิดจากการคลายตัวของกล้ามเนื้อ เช่น ผู้ที่กรามใหญ่ กล้ามเนื้อกรามทำงานมาก ฉีดแล้วเรียวยาวเล็กลงได้
3. รักษาภาวะเหงื่อออกมากผิดปกติ hyperhidrosis โดยไม่ทราบสาเหตุ เช่นที่ฝ่ามือ เท้า รักแร้ หน้า

ข้อห้ามทำ

1. มีปัญหาแพ้โบทอกซ์ หรือ โปรตีนอัลบูมิน
2. ตั้งครรภ์ ให้นมบุตร
3. มีความผิดปกติของระบบกล้ามเนื้ออยู่แล้ว เช่น มัยแอสทีเนีย myasthenia gravis หรือโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงอื่น
4. เลือดออกง่ายผิดปกติ
5. ยาบางตัวมีผลต่อโบทอกซ์ เช่นยากลุ่มยาแอนติไบโอติกส์ ควินิน

การดูแลหลังฉีด

ภายหลังฉีด ควรอยู่ในท่านั่ง หรือยืนประมาณ 4 ชม. เพื่อกันการไหลของยาไปที่อื่น ใช้กล้ามเนื้อ
คือขมวดคิ้ว บอยๆ ใหยาจับกับตัวรับดีๆ อาจมีจำเลื้อดเล็กๆไม่ต้องทำอะไร ไม่ควรอบซาวนาสักสามสี่วัน
ไซเครื่องสำอางได้ตามปกติ อาจมีอาการตึงหนักหนาใน 3-4 วันเป็นปกติ ไม่ต้องกังวล หายไปใน 1-2 สัปดาห์
ยาจะเริ่มออกฤทธิ์ภายใน 5 วัน เต็มที่ใน 2-4 สัปดาห์ อยู่ได้นาน 3-6 เดือน ยิ่งฉีดหลายครั้ง ยิ่งอยู่ได้นานขึ้น

ปัญหาแทรกซ้อน

1. หนึ่งตาบอดก เกิดจากการฉีดไม่ถูกวิธี มักเป็นนาน 1-3 เดือน
2. คิ้วตก เกิดจากการกระจายยาไปไกลกว่าปกติ หรือฉีดผิดวิธี
3. มุมปากตก
4. จำเลื้อด
5. ตาแห้ง
6. แพ้ ผื่นคัน

นพ.กิจการ จันทร์ดา